

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ У БАНКУ: НОВА ПАРАДИГМА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

С.В. Діденко

Черкаські інститут Університету банківської справи Національного банку України

Сучасні соціально-економічні процеси, у тому числі глобального рівня, характеризуються дедалі зростаючою асиметрією, втратою рівноваги та існуванням економічних форм поза офіційно визнаною соціальною нормою. Об'єктивно, без фінансового сектору економіки, легалізація незаконних доходів неможлива, що підриває основні засади економічного розвитку. В світлі поставленої проблеми актуальними є дослідження в області формування системи запобігання та протидії прогресуючим незаконним фінансовим операціям в системі банківської діяльності.

Вирішення проблеми слід розглядати крізь призму організаційно-правових механізмів управління ризиками в банківській діяльності в площині оптимізаційних заходів формування ефективної системи фінансового моніторингу в банку.

Питання ідентифікації клієнтів і змісту їх бізнесу, систематизації та адекватності джерел грошових надходжень, аналізу, кількісної та якісної оцінки, а також управління ризиками в системі фінансового моніторингу посідають одне із цільних місць, як на рівні теоретичної літератури та наукових досліджень, так і в системі економічної освіти та реальної роботи на ринку банківських послуг.

У контексті нашого дослідження ми віддаємо перевагу типу визначення сутності та змісту фінансового моніторингу, яке дається через об'єкт та предмет системи запобігання легалізації незаконних доходів. Фінансовий моніторинг банку – система функціонування механізму організаційно-правових заходів суб'єктів державного та первинного рівня, спрямованих на імунізацію банківського сектору від впливу деструктивних проявів економічних відносин в основі запобігання легалізації доходів набутих злочинним шляхом.

Ключовими питаннями досліджень є методичні та організаційно-аналітичні засади побудови системи фінансового моніторингу банку в контексті пріоритетності завдання: адекватність політики «знай свого клієнта», належна оцінка ризиків «відмивання», відповідність змісту бізнесу клієнтів джерелам руху трансакцій на рахунках, ідентифікація бенефіціарів та власників істотної участі, превентивність, економічне обґрунтування.

Послідовність дій в процесі легалізації доходів незаконного походження носить трьохфазовий характер здійснення – розміщення, розшарування, інтеграція, тобто «відмивання» коштів набуває реалізації через фінансову сферу за багатоступеневою схемою послідовних дій, спрямованих на приховування кримінального походження доходів. Таким чином, запобігати відмиванню можна лише сформувавши систему фінансового моніторингу в банківській установі на засадах реалізації превентивних заходів, методів та процедур, адекватних розвитку злочинних схем легалізації коштів, а також, ідентифікації процесу «відмивання» коштів на всіх фазах їх легалізації.

Первинний фінансовий моніторинг базується на проведенні процедур обов'язкового фінансового моніторингу, та моніторингу трансакцій, відповідного ступеня ризику. Такі висновки є результатом аналітичної роботи, інформаційною базою якої є реалізація програм щодо ідентифікації клієнтів заснована на оцінці ризиків та критичних підходів прийняття клієнта. Політика ідентифікації клієнтів банку є фундаментальними засадами здійснення фінансового моніторингу, що є ключовою вимогою внутрішнього фінансового моніторингу банку.

Логічна схема аналітичної роботи системи внутрішнього фінансового моніторингу із реалізацією політики ідентифікації клієнта передбачає формування та управління системою із урахуванням ступенів ризику та поновлювальної інформації щодо клієнтів, контрагентів, засновників і т ін.

Формування системи на прийнятті певних рішень має інформаційно-аналітичний базис. Система інформаційного забезпечення базується на вимогах оптимальної ідентифікації клієнта, а також, побудови карти забезпечення ресурсами господарської діяльності клієнта банком, надходжень та витрат за умови змісту та специфіки певного бізнесу.

Інформаційний блок за відповідним змістом передбачає аналіз та прогнозування надходжень та витрат клієнта, а також використання банківських продуктів за певні проміжки часу. Це дасть уяву про амплітуду коливань в межах залишків грошових коштів на його рахунках згідно можливих надходжень та відрахувань.

В основі аналітичних підходів, щодо аналізу залишків на рахунках клієнтів та адекватності оборотів змісту та об'єму бізнесу клієнта, важливо враховувати періодичність можливого руху коштів.

Аналітичний масив передбачає аналіз руху відхилення від середнього значення та перетину граничної межі, яку встановлюють індивідуально, із врахуванням специфіки бізнесу клієнтів.

Оптимізація даної політики розширяє рамки ідентифікації клієнта до більшого інформативного забезпечення. Ефективна політика ідентифікації клієнта розглядається через призму інформативного забезпечення, і базується на реалізації принципів: „знай свого клієнта”, „знай операції клієнта”, „знай клієнта свого клієнта”, „знай бізнес-партнерів”, „знай своїх співробітників”.

На вирішення проблеми формування ефективної системи фінансового моніторингу в банку та управління ризиками концептуальним є зміна філософії роботи на ринку банківських послуг в контексті ризик-орієнтованих підходів, а саме нова парадигма управління процесами – менеджмент на оцінці ризиків.